

การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่อง พืชสมุนไพร สำหรับนักศึกษาการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับประถมศึกษา

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

CURRICULUM DEVELOPMENT TRAINING ON MEDICINAL PLANTS
FOR STUDENTS ENROLLED IN INFORMAL EDUCATION AT CENTRE FOR NON-
FORMAL AND INFORMAL EDUCATION
AT KAENGKHOR DISTRICT CHAIYAPHUM PROVINCE

จุลเจิม สุริวงศ์¹

เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี²

บทคัดย่อ

การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่องพืชสมุนไพรสำหรับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับประถมศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อใช้หลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง พืชสมุนไพร และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตร 3) เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรการฝึกอบรมและศึกษาเจตคติ 4) เพื่อศึกษาเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 30 คนวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 ประเภทคือ แบบสำรวจหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่องพืชสมุนไพร แบบทดสอบเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจในการฝึกอบรมกรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรจัดทำเป็นแบบทดสอบแบบ 4 ตัวเลือกมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.76, 0.78, 0.77 และ 0.75 ตามลำดับแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 2 ฉบับมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.92 และ 0.95 ตามลำดับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือร้อยละค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การหาประสิทธิภาพ E1/E2 และค่าทดสอบ t-test พบว่า 1) ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหลักสูตรการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

² อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ฝึกอบรมเรื่องพืชสมุนไพรพบว่ามีประสิทธิภาพ 82.56/81.87 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ได้รับการฝึกอบรมเรื่องพืชสมุนไพรหลังการฝึกอบรมสูงกว่า ก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 3) ผลการประเมินหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่องพืชสมุนไพรโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 4) เจตคติต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง พืชสมุนไพร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : หลักสูตรฝึกอบรม, การประเมิน

Abstract

The researchers are interested to develop curriculum training on medicinal plants for students enrolled in informal education at center for non-formal and informal education at Kaengkhor district Chaiyaphum province. The purposes of this study were :1) To develop curriculum training on medicinal plants on 80/80 for performance criteria. 2) Touse curriculum development training on medicinal plants for compare the achievement before and after the course. 3) To evaluate using curriculum training. 4) To study attitudes to curriculum for training. The sample groups in this study were 30 enrolled in the elementary students under center for non-formal and informal education by purposive sampling. The study instruments employed include and survey about curriculum development training on medicinal plants, test about knowledge and understanding on medicinal plants reliability of the test as equal 0.76,0.78,0.77and 0.75.The questionnaire is a 5-level scale in 2 copies that has the reliability of the questionnaire as equal 0.92 and 0.95. The statistics used in data analysis were percentage mean standard deviation formula for performance E_1/E_2 and t - test. The results of the study were as follows. 1) The result of analysis about performance of curriculum development training on medicinal plants found that is 82.56 / 81.87. 2) The achievement of training on medicinal plants after the experience than before and experienced a statistically significant level. 01. 3) The result from evaluation using curriculum development training on medicinal plants overall opinions on the highest level. 4) The attitudes to curriculum for training about herb the primary overall were at the highest level.

Keyword : curriculum for training, evaluation

1. บทนำ

สมุนไพรรักษาเป็นพืชเศรษฐกิจที่ประเทศไทยให้การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการปลูกสมุนไพร การแปรรูป การส่งออกผลิตภัณฑ์ยาโรคตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) เป็นต้นมาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) ปัจจุบัน การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้คัดเลือกพืชสมุนไพรมาบังคับเลือกใช้การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีการถ่ายทอดความรู้จากการดำรงชีวิต สร้างองค์ความรู้จากการจัดสภาพแวดล้อมท้องถิ่นสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุน ให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พืชสมุนไพรไทยได้แฝงอยู่ในการดำรงชีวิตตามวิถีชีวิตของประชาชนตามธรรมชาติกระบวนการจัดการศึกษาต้อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพมาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองครอบครัว ชุมชน ความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่อง การจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืนความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมการกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาดำเนินการด้านการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน การประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึก การปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่มาตรา 27 ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพ ปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น (วิสิทธิ์ โรจน์พจนรัตน์, 2546) ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ที่มุ่งเน้นการ กระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาท และมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษา ได้นำไปใช้เป็นกรอบ และทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอน โดยหลักการของ หลักสูตรข้อ 3 เน้นด้านการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและ ความต้องการของท้องถิ่น ข้อ 4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และ การจัดการเรียนรู้ และจากจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้อ 2 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต และข้อ 5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่ง

ทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) หลักสูตรดังกล่าวจัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษา โดยมีหลักการเน้นการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น และมีจุดหมายเน้นเรื่องภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีการปลูกสมุนไพรต่าง ๆ มาก เพื่อนำมาใช้ในการบำบัดโรคเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยในชีวิตประจำวันเบื้องต้น ทำสารน้ำหมักชีวภาพเพื่อขับไล่และฆ่าแมลง และทำปุ๋ยชีวภาพ ประกอบกับมีผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านของท้องถิ่นสามารถให้คำแนะนำ และร่วมจัดการเรียนรู้ได้ ดังนั้นโดยความสอดคล้องด้านนโยบายการกระจายอำนาจให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และความพร้อมของชุมชนในด้านการจัดการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมมีสติปัญญามีคุณภาพชีวิตที่ดีมีศักยภาพในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการจึงกำหนดจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้ 1) มีคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมที่ดีงามและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข 2) มีความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 3) มีความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพให้สอดคล้องกับความสนใจความถนัดและตามทันความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง 4) มีทักษะการดำเนินชีวิตที่ดีและสามารถจัดการกับชีวิตชุมชนสังคมได้อย่างมีความสุขตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5) มีความเข้าใจประวัติศาสตร์ชาติไทยภูมิใจในความเป็นไทยโดยเฉพาะภาษาศิลปวัฒนธรรมประเพณีกีฬาภูมิปัญญาไทยความเป็นพลเมืองดีปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนายึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 6) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 7) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้มีทักษะในการแสวงหาความรู้สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และบูรณาการความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัวชุมชนสังคมและประเทศชาติ

ภูมิปัญญาไทยด้านสมุนไพรปัจจุบันมีความสำคัญ และเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปในด้านการรักษาโรคและการบำรุงสุขภาพทั่วโลกมีการตื่นตัวในเรื่องสุขภาพกันพิเศษ มีการสนใจและเอาใจใส่ในเรื่องของสุขภาพกันทั่วหน้า สำหรับประเทศไทยเราก็มีการตื่นตัวกันไม่น้อย โดยคนไทยรู้จักรักษาสุขภาพกันมาตั้งแต่โบราณการทำงานในชีวิตประจำวันของเราก็ให้เป็นการออกกำลังกายไปด้วยในตัว อาหารการกินก็ปรุงด้วยสมุนไพรทั้งสิ้น เป็นการกินอาหารพร้อม ๆ ไปด้วยกินยา การรักษาโรคด้วยสมุนไพรมีมาแต่โบราณ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาไทยที่ผ่านการทดลองพิสูจน์สั่งสมประสบการณ์มานาน วงการแพทย์ก็เชื่อว่าสุขภาพจะดีได้ต้องมาจากปัจจัยภายนอกร่างกายสุขภาพดีต้องมาจากการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติ (แอนดรูว์ ไวลด์, 2543)

จากการสำรวจสภาพพื้นที่และศึกษาสภาพปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของนักศึกษาในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยการสัมภาษณ์นางหนูพิน สีทาทับ ประธานกลุ่มสมุนไพร และนักศึกษาระดับประถมศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลโคกสูง พบว่านักศึกษาปลูกพืชสมุนไพรไว้ที่บ้านเรือนผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นักศึกษาเป็นรายบุคคลพบว่าปลูกสมุนไพรจำนวน 30 คน สมุนไพรที่ปลูกมากน้อยแตกต่างกันไปตามพื้นที่ที่มีอยู่ของแต่ละ

ละบุคคลและมีการปลูกสมุนไพรมานานเป็นไร่สวนผสมบ้าง บางคนพื้นที่บริเวณบ้านมีจำกัดจะปลูกเฉพาะสมุนไพรรักษาโรคในครัวเรือน เช่น ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด เป็นต้น แต่นักศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจ เรื่องพืชสมุนไพร และนำไปใช้ไม่ถูกต้องไม่รู้จักวิธีการดูแลรักษาและไม่มีความรู้เรื่องสรรพคุณของสมุนไพรแต่ละชนิดไม่รู้จักคุณค่าของพืชสมุนไพร และภูมิปัญญาไทยซึ่งในการจัดการเรียนรู้ให้นักศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา สารความรู้พื้นฐาน รายวิชาเลือก (สมุนไพรรักษาโรค) และจัดเป็นหลักสูตรฝึกอบรม ตามความสนใจของนักศึกษา ตลอดจนความพร้อม และจุดเน้นของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) การพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนานักศึกษานอกระบบครู กศน.ได้ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตรขึ้นมาโดยออกแบบหน่วยการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้สื่อการเรียนรู้และวิธีวัดประเมินผลผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่องพืชสมุนไพร สำหรับนักศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับประถมศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง พืชสมุนไพร สำหรับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับประถมศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
- 2) เพื่อใช้หลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง พืชสมุนไพร สำหรับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับประถมศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตร
- 3) เพื่อประเมินหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่องพืชสมุนไพร ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับประถมศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ
- 4) เพื่อศึกษาเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องพืชสมุนไพร ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับประถมศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอกำแพงศรี จังหวัดชัยภูมิ

แนวคิดทฤษฎีที่สำคัญ

คำว่า “หลักสูตร” (Curriculum) มีนักการศึกษาหลายคนได้ให้ความหมายต่างกันไปหลายประการตามแนวความคิดและปรัชญาของนักพัฒนาหลักสูตรดังนี้

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2548) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรตามความหมายเดิมหมายถึง รายวิชา หรือเนื้อหาที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียน หลักสูตรตามความหมายใหม่ หมายถึง

มวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งในด้านร่างกาย สังคม ปัญญา และจิตใจ

ทาบ (Taba, 1962) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่าหลักสูตรคือแผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย จุดประสงค์และจุดมุ่งหมายเฉพาะการเลือกและการจัดเนื้อหาวิธีการจัดการสอนและการประเมินผล และได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรที่เรียกว่า “Grass roots approach” หรือวิธีการจากเบื้องล่างสู่เบื้องบนซึ่ง ทาบเชื่อว่าผู้ที่มีหน้าที่สอนในหลักสูตรควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วยวิธีการพัฒนาหลักสูตรของ ทาบนี้มีขั้นตอนคล้ายคลึงกับไทเลอร์แต่ต่างกันตรงที่วิธีการที่ไทเลอร์เสนอนั้นค่อนข้างเป็นวิธีการแบบ “Top-down” คือการพัฒนาหลักสูตรที่มาจากข้อเสนอแนะของนักวิชาการให้ครูปฏิบัติและผู้บริหารสั่งการมายังครูผู้สอนอีกทีหนึ่งสำหรับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรของทาบมีดังนี้

ขั้นที่ 1 การสำรวจความต้องการ (diagnosis of needs) ครูหรือผู้ร่างหลักสูตรเริ่มกระบวนการด้วยการสำรวจความต้องการของนักศึกษาที่หลักสูตรได้วางแผนไว้

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมาย (formulation of objectives) หลังจากที่ได้ระบุความต้องการของนักศึกษาแล้วครูกำหนดจุดมุ่งหมายที่จะให้บรรลุผล

ขั้นที่ 3 การเลือกเนื้อหา (Selection of contents) จุดมุ่งหมายที่เลือกไว้หรือที่สร้างขึ้นเป็นตัวชี้แนะแนวทางในการเลือกรายวิชาหรือเนื้อหาของหลักสูตร ซึ่งควรเลือกเนื้อหาที่มีความเที่ยงตรงและสำคัญด้วย

ขั้นที่ 4 การจัดเนื้อหา (Organization of contents) เมื่อครูเลือกเนื้อหาได้แล้ว ต้องจัดเนื้อหาโดยเรียงลำดับขั้นตอนให้ถูกต้อง คำนึงถึงวุฒิภาวะของนักศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจของผู้เรียนด้วย

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of learning experiences) เมื่อได้เนื้อหาแล้ว ครูคัดเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน

ขั้นที่ 6 การจัดประสบการณ์เรียนรู้ (organization of learning experiences) กิจกรรมการเรียนรู้การสอนควรได้รับการจัดเรียงลำดับขั้นตอนเช่นเดียวกับเนื้อหา แต่ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนด้วย

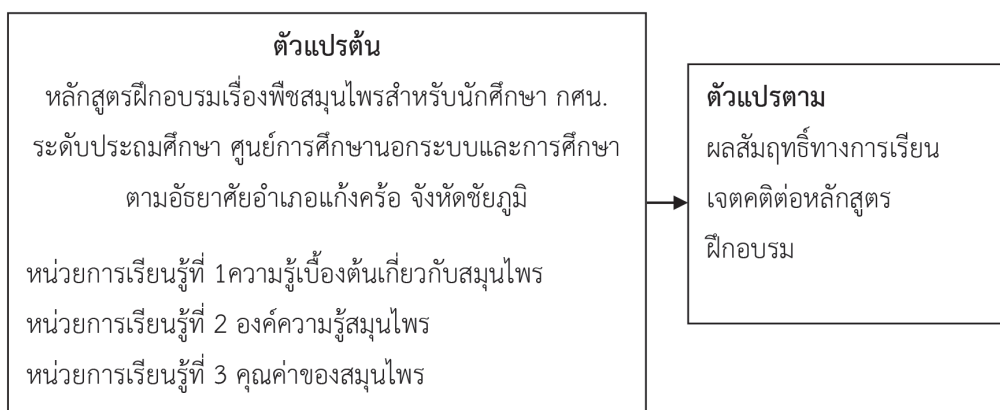
ขั้นที่ 7 การประเมินผลและวิธีการประเมินผล (evaluation and means of evaluation) ผู้ที่วางแผนหลักสูตรต้องประเมินว่าจุดมุ่งหมายได้บรรลุผลสำเร็จและทั้งครูและนักศึกษาร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผล

สูนีย์ ภูพันธ์ (2546) ได้กล่าวว่าหลักสูตรเป็นองค์ประกอบอันสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการศึกษาเพราะหลักสูตรจะเป็นโครงร่างกำหนดไว้ว่าเด็กได้รับประสบการณ์อะไรบ้างจึงจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและสังคม หลักสูตรเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียนนอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นโฉมหน้าของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไรอีกด้วย

สรุปได้ว่าหลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้เนื้อหาสาระและกิจกรรม

ประสบการณ์ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นวิถีการวัด และประเมินผลและเวลาที่ใช้ในการเรียนมีความสำคัญคือเป็นแนวทางที่ครูจะต้องยึดถือในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะตรงตามข้อกำหนด

3. กรอบแนวคิดของการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร เป็นนักศึกษาระดับประถมศึกษา ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิรวมทั้งหมด 10 ตำบล จำนวน 155 คน

กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาระดับประถมศึกษา ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 1 ตำบล มีนักศึกษาจำนวน 30 คนได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

รูปแบบการทดลองใช้หลักสูตร

ทดสอบก่อนใช้ทดลองใช้หลักสูตร ทดสอบหลังใช้หลักสูตร

	O ₁	X	O ₂
O ₁	แทน	การทดสอบก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรม	
X	แทน	การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม	
O ₂	แทน	การทดสอบหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม	
ขั้นตอนการวิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้			
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานซึ่งได้ดำเนินการด้วยวิธีการศึกษาสำรวจความต้องการการใช้สมุนไพร และข้อมูลพื้นฐานในชุมชน			
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรเพื่อดำเนินการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง พืชสมุนไพร สำหรับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับประถมศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ			
ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (research) การพัฒนาหลักสูตรเพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องพืชสมุนไพร สำหรับนักศึกษาชั้นประถมศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบตำบลโคกสูงอำเภอแก่งคร้อจังหวัดชัยภูมิ			
ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (development) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรเพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง พืชสมุนไพร สำหรับนักศึกษาชั้นประถมศึกษาตำบลโคกสูง อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ให้เป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการ มีขั้นตอนดังนี้			
1) ประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยสอบถามเพื่อประเมินหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่อง พืชสมุนไพร เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ตามวิธีของลิเคอร์ท			
2) สอบถามเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง พืชสมุนไพร			

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มี 4 ประเภท ดังนี้

1) แบบสำรวจ เป็นแบบสำรวจเกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่อง พืชสมุนไพร สำหรับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นแบบสำรวจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร โดยได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จัดทำเป็นแบบสำรวจแบบตรวจสอบรายการ สำหรับนักศึกษา

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2) หลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง พืชสมุนไพร สำหรับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสมุนไพร

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 องค์ความรู้สมุนไพรในชุมชน ต.โคกสูง อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 คุณค่าของสมุนไพรในชุมชน ต.โคกสูง อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ

3) แบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการฝึกอบรม เรื่อง พืชสมุนไพร จัดทำเป็นแบบทดสอบแบบ 4 ตัวเลือก (Multiple Choice) จำนวน 4 ฉบับมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.76, 0.78, 0.77 และ 0.75 ตามลำดับ

4) แบบสอบถาม

แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ตามวิธีของลิเคอร์ท จำนวน 2 ฉบับดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามเจตคติหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง พืชสมุนไพร จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.32 - 0.89 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.92

ฉบับที่ 2 แบบประเมินหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่องพืชสมุนไพรจำนวน 30 ข้อแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.33 - 0.90 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.95

6. ผลการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่อง พืชสมุนไพรจากการทดลองใช้กับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คนมีประสิทธิภาพ 82.56/81.87

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ได้รับการฝึกอบรม เรื่องพืชสมุนไพรหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

3) ผลการประเมินหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง พืชสมุนไพรโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.09

4) เจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง พืชสมุนไพร ของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52

7. อภิปรายผล

1) ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่อง พืชสมุนไพรจากการทดลองใช้กับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คนมีประสิทธิภาพ 82.56/81.87 พบว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้เนื่องจากการจัดการอบรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันนักศึกษาสามารถซึมซับได้ดีโดยนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้สอดคล้องกับแนวคิดของ พรพนงาม เสหาแสง (2545) กล่าวถึงการฝึกอบรมว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้น เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม และผู้เข้าอบรมนำความรู้ และทักษะที่ได้รับนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อองค์การ

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ได้รับการฝึกอบรม เรื่องพืชสมุนไพรหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการฝึกอบรมที่เน้นการมีส่วนร่วมมีการปฏิบัติเนื้อหาที่เป็นเรื่องใกล้ตัวสามารถนำมาใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันจึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3) ผลการประเมินหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง พืชสมุนไพรโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.09 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือเนื้อหาของหลักสูตรในการนำไปปฏิบัติจริงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 ลำดับที่สองคือการส่งเสริมให้กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.33 และลำดับที่สามคือการจัดเรียงเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการฝึกอบรมเน้นการมีส่วนร่วมและการศึกษาความคิดเห็นความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงทำให้จัดการอบรมได้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาจึงทำให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพสามารถส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ในเรื่องสมุนไพรสอดคล้องกับแนวคิดของ ปราโมทย์ จันทรเรือง (2548) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นการทำให้บุคคลมีความรู้ความเชี่ยวชาญที่แท้จริง และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) เจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องพืชสมุนไพรของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือจากการฝึกอบรมทำให้นักศึกษาอยากหาความรู้เรื่องพืชสมุนไพรและนำมาใช้มากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 ลำดับที่สองคือหลักสูตรส่งเสริมการอนุรักษ์พืชสมุนไพรทำให้คนรุ่นหลังได้นำไปใช้และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 และลำดับที่สามคือระยะเวลาในการฝึกอบรมในหลักสูตรมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเนื้อหาของหลักสูตรการฝึกอบรมมีความสอดคล้องกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอีกทั้งมีการรวบรวมข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ส่งเสริมการนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องมีวิธีการฝึกอบรม สื่อแหล่งเรียนรู้ที่

หลากหลายการได้ฝึกอบรมทำให้นักศึกษาได้รับความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับพืชสมุนไพรทำให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการใช้พืชสมุนไพรและสามารถนำมาใช้ประโยชน์มากขึ้น

8. ข้อเสนอแนะ

8.1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่อง พืชสมุนไพร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามบริบทของโรงเรียนและสภาพแวดล้อมในชุมชนผู้ที่สนใจสามารถปรับเปลี่ยนหน่วยการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม
- 2) ควรจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม
- 3) ในการจัดกิจกรรมการอบรมแต่ละหน่วยสามารถปรับเนื้อหาและรูปแบบการวัดและประเมินผลได้ตามความเหมาะสมและปรับระดับความยากง่ายตามระดับชั้นของนักเรียน
- 4) ควรมีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป
- 5) ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในเรื่องสรรพคุณในการใช้การต้านทานโรคและไม่ก่อให้เกิดผลข้างเคียง

8.2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรในด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับบริบทของสถานศึกษาและนักเรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
- 2) ควรมีการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเรื่องพืชสมุนไพรอย่างต่อเนื่องในแต่ละปีการศึกษาและศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรในแต่ละปีการศึกษา
- 3) ควรมีการศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการอบรมเรื่องพืชสมุนไพร

9. บรรณานุกรม

- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2557). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534)*. สำนักนายกรัฐมนตรี. (สำเนาเอกสาร)
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2557). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)*. สำนักนายกรัฐมนตรี.

- ปราโมทย์ จันทร์เรือง. (2548). *หลักการและแนวทางการพัฒนาหลักสูตร*. ลพบุรี :
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พรรณงาม เสาะแสง. (2545). *การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ประเมินคุณภาพภายใน
สถานศึกษาลังกัดกรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
- วิสิทธิ์ โรจน์พจนรัตน์. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.
2545*. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2556). *คู่มือการจัดกิจกรรมทักษะ
กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ระดับประถมศึกษา.
พิมพ์ครั้งที่ 3*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร*. เชียงใหม่ : แสงศิลป์.
- แอนดรู ไวลล์. (2543). *พลังบำบัด ร่างกายคุณรักษาตนเองได้*. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่งจำกัด.
- Taba, Hilda. (1962). *Curriculum Development : Theory and Practice*.
New York :Harcourt Brace and Word Inc.